

ХАРАКТЕРИСТИКА РИЗИКІВ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАВОК

Дударчук М. В., магістр

*Науковий керівник: Сушкова О. Є., к. е. н., доцент
Університет державної фіскальної служби України*

В сучасних умовах розвитку світової економіки категорії «ризик», «управління ризиками» та «ланцюг поставок» практично неможливо розглядати окремо. Міжнародний ланцюг поставок товарів піддається цілому ряду ризиків, що несе багато складнощів та проблем. Зростаючі об'єми міжнародної торгівлі, збільшення загрози міжнародного тероризму та злочинності потребують ефективної взаємодії між державними службами та представниками бізнесу в напрямку формування єдиних ринків збуту, митних союзів, що веде до зменшення ризиків у міжнародних ланцюгах постачання. Так, однією з найбільш складних завдань для державних служб стає застосування системного підходу у регулюванні ланцюгів постачання товарів, сприяння торгівлі, розвитку зовнішньоторговельних послуг при одночасному виявленні та контролі товарів, які представляють певну загрозу для національної безпеки [2].

У Митному кодексі Європейського Союзу поняття «ризик» означає «імовірність події, що пов'язана з ввезенням (вивезенням, транзитом, передаванням, кінцевим користуванням) товарів, які переміщуються між митною територією ЄС та третіми країнами, яке може тягнути за собою неправильне застосування норм ЄС або правил національного законодавства; несе загрозу фінансовим інтересам ЄС та його державам-членам; загрозу безпеці споживачів та навколишнього середовища ЄС» [3].

Цілі управління ризиками визначаються в рамках загального управління міжнародними ланцюгами поставок та передбачають:

- забезпечення цілісності ланцюгів поставок для міжнародних вантажних перевезень, безпеки ЄС та його мешканців;
- захист фінансових та економічних інтересів ЄС та його держав-членів;
- спрощення та прискорення законної торгівлі, підвищення конкурентоспроможності ЄС[3].

Отже, на перший план виходять такі аспекти як: характеристики поставок, масштаби прояву ризику на єдиному європейському

просторі, місце та час контролю в рамках ланцюга поставок, а також витрати митних служб та інших економічних операторів.

Слід зазначити, що специфічною особливістю сучасного управління ризиками у ланцюгах поставок стає реалізація підходу багаторівневого управління митними ризиками в ЄС. Цей підхід передбачає участь всіх зацікавлених державних органів та своєчасне надання у митні служби відповідних даних щодо певного ланцюга поставок. В рамках підходу формується перспективна концептуальна модель управління митними ризиками в рамках міжнародних ланцюгів поставок, а її реалізація передбачає вирішення задач, які визначені Планом дій на період 2014-2020 рр.[2].

В управлінні митними ризиками у міжнародних мережах поставок товарів можна виокремити такі блоки задач, які мають бути вирішені ЄС:

1. Інформаційні задачі (покращення змісту та порядку подачі даних, поширення інформації щодо ризику серед митних служб).

2. Ресурсні задачі (визначення «точки контролю», підвищення ефективності та оперативності єдиної митної системи управління ризиками).

3. Задачі забезпечення взаємодії (сприяння міжвідомчому співробітництву, розвиток взаємодії з бізнес суб'єктами міжнародного ланцюга поставок, використання потенціалу міжнародного митного співробітництва) [5, с. 265].

Планується поетапна реалізація задач протягом 2014-2020 рр. Перша група задач охоплює завдання в сфері первинного забезпечення інформацією щодо оцінки ризиків у міжнародному ланцюгу постачань. Ця група передбачає проведення робіт в напрямку оптимізації змісту інформації про ланцюг постачань, а також забезпечення вільного доступу до необхідних даних. Поліпшення якості та порядку надання даних передбачає своєчасність надання інформаційних відомостей з метою оцінки ризиків у міжнародних ланцюгах поставок товарів[4, с. 210].

В цьому контексті з метою запровадження європейської практики в Україні повинно передбачати внесення відповідних змін у правове поле, дослідження передового досвіду бізнесу в рамках передачі даних по ланцюгу поставок, визначення ІТ-можливостей надання інформації, мінімізацію витрат на впровадження раніш успішних бізнес-моделей передачі даних.

Друга група задач охоплює завдання в сфері ресурсо-забезпечення та оптимального контролю у будь-якій точці ланцюга поставок з метою дотримання балансу інтересів бізнесу та митних служб. Важливою умовою реалізації єдиної системи управління ризиками по міжнародному ланцюгу поставок є визначення ключової «точки», в якій ризик буде мінімізований.

Третя група задач формує основу реалізації багаторівневого підходу до управління на основі розвитку системи міжвідомчого співробітництва із зацікавленими контролюючими органами на національному рівні, забезпечення взаємодії з учасниками поставок з боку бізнес-одиниць та розвитку потенціалу подальшого міжнародного співробітництва. Ефективне управління ризиками у міжнародних ланцюгах поставок розглядається як міжвідомча проблема взаємодії митних служб, державних органів та економічних операторів на національному, загальносоюзному та міжнародному рівнях[4, с. 312]. Таким чином, сприяння міжвідомчому співробітництву та обміну інформацією дозволить забезпечити найбільшу ефективність виявлення та запобігання ризиків з мінімальною шкодою для ланцюга в цілому.

Fung Global Institute визначив 5 ключових джерел ризиків, які впливають на логістичні ланцюги в сьогodнішній інтегрованій глобальній економіці (рисунок 1).

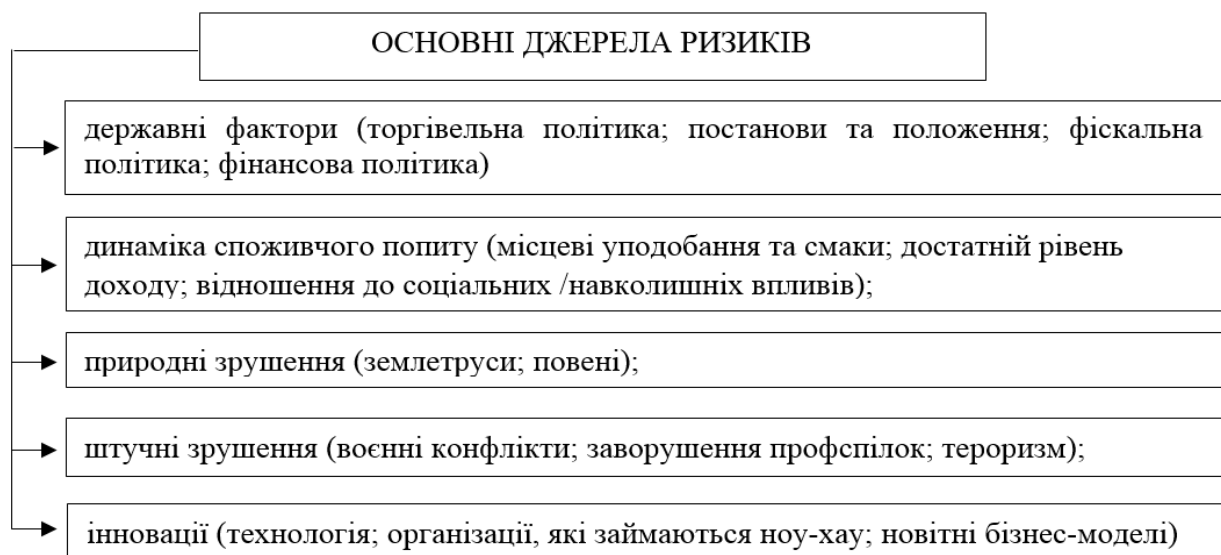

Рисунок 1. Основні джерела ризиків Fung Global Institute [1]

Окрім цього, доречно виокремити макроекономічні ризики, які існують у наш час. Це бізнес-цикли, фінансові кризи, демографічні

зрушення, межі зростання, ризики, пов'язані з товарами масового споживання, та довкілля. Кожне з цих джерел має наслідки для інших складових ланок логістичних ланцюгів: підприємства, які постачають, працівники, які виробляють, посередники, які зберігають, і регіони, які зливаються в процесі діяльності усіх учасників ринку.

Отже, будь-які ризики, які виникають у зовнішньому і внутрішньому середовищі, потрібно вміти передбачувати і правильно ними управляти. Можливість активно управляти ризиками на всіх етапах ланцюга постачання є важливим фактором для розвитку українських підприємств. Вміння передбачати події і управляти ризиками – це свого роду “знак якості” сучасних ланцюгів постачання, а в майбутньому це стане одним із основних критеріїв ефективності бізнесу.

Література.

1. Global value chains in a changing world [Електронний ресурс] / Fung Global Institute (FGI), Nanyang Technological University (NTU) and World Trade Organization (WTO). – Режим доступу: www.wto.org/english/res_e/booksp_e/aid4tradeglobalvalue13_e.pdf
2. WCO SAFE Framework of Standards. June 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.wcoomd.org.
3. Воробей, В. Відповідальне управління ланцюгами постачань. Представництво ООН в Україні. Ініціатива Глобального договору в Україні [Електронний ресурс] / В. Воробей, А. Данилюк, І. Журовська. – Режим доступу: www.dspspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/456789/09.
4. Скіцько, В. І. Електронна логістика як складова сучасного бізнесу [Текст] / В. І. Скіцько // Бізнес Інформ. – № 7. – 2018. – С. 309-314.
5. Холод, Б. І. Глобалізація як фактор впливу на процеси логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств [Текст] / Б. І. Холод, О. М. Зборовська // Європейський вектор економічного розвитку. – № 2 (17). – 2017. – С. 261-270.